

Juryrapport Zenobia Essayprijs 2018

Op verzoek van het Bestuur hebben de volgende personen als jury opgetreden: Eric Moormann (vz), Mathieu de Bakker, Maaike van Berkel, Kristel Henquet (secretaris), Johan Weststeijn en Robbert Woltering,. Zij zijn bijeen geweest op 1 september jl. en eenstemmig tot het onderstaande oordeel gekomen.

Inleiding

Het is een heugelijk feit dat er veel inzendingen zijn (zeven Nederlandstalige en vijf Engelstalige), deels door de auteurs zelf gestuurd, deels door anderen aan ons voorgelegd. Als dus iemand van u straks zonder zijn of haar eigen medeweten aangesproken wordt, moge dat een extra pluim zijn: immers er zijn lezers geweest die uw stuk de moeite waard vonden om in te sturen!

Gezien het fikse aantal heeft de jury zich beperkt tot de stukken in het Nederlands uit dit aanbod te kiezen (Versluys, Boter & Flinterman, Dorudi, Flinterman, Hermans, Klooster, Meijer). De Engelse artikelen, die allemaal wetenschappelijk van aard zijn, zijn wel door de jury gelezen en genieten elk om eigen redenen de aandacht (Meijer, Hekster, Al Jallad, Dirven, Peled en Strootman).

Het kiezen van een prijswinnaar werd bemoeilijkt door de uiteenlopende aard van de bijdragen, die varieerde van een blogachtig stuk tot doorwrochte, specialistische wetenschappelijk artikelen. Maar nog moeilijker was onze taak omdat het steeds om geweldige publicaties ging. De nominaties van alle stukken waren dus terecht ingebracht. Daarvoor alvast hulde.

De jury heeft vooral gekeken naar de aandacht die in de stukken naar voren komt voor de interactie tussen Oost en West, het hardcore gedachtengoed waar Zenobia voor staat. Met het neologisme 'Zenobiesk' hebben we relevante elementen aangeduid.

De inzendingen

Ik zie af van een uitvoerige beschrijving van de stukken. Bij de secretaris, Kristel Henquet, kunt u de notulen van de juryvergadering inzien. Ik ga over tot een korte bespreking van de Nederlandse inzendingen die we op de shortlist hadden gezet.

Gerard **Boter & Jaap-Jan Flinterman, Waarom wij studenten niet vertellen dat de Griekse cultuur uit 'Zwart Afrika' komt, 2016.** Dit is een polemisch essay over oudheid onderwijs en de rol daarin van Afrocentrisme. Het is goed dat wetenschappers zich bemoeien met pseudo-wetenschap en het gekozen tijdschrift, Lampas, onder meer bestemd voor docenten in het VWO, is hiervoor een goed platform. De stijl is heel essayistisch (mooi!), maar de jury vraagt zich een beetje af of dit debat over 'Out of Africa', dat teruggaat tot boeken die Martin Bernal vanaf 1987 publiceerde, nog steeds relevant is. Een mooi punt is dat de oost-westproblematiek goed aan de orde komt.

Bij dit stuk sluit aan een essay van een van beide auteurs, Jaap-Jan **Flinterman** onder de titel **Gestolen Erfenis**. Ook dit gaat over Afrocentrisme, toegespitst op Hellenistisch Alexandrië. Het is voor de jury moeilijk tussen beide te kiezen. Allebei zeer leesbaar en boeiend.

Uit hetzelfde tijdschrift Lampas stamt de derde inzending. Wetenschappelijk gefundeerd en toch uitermate toegankelijk is de bijdrage van classicus-arabist Erik **Hermans**,

Van Aken tot Bagdad, 2018. Het handelt over het gebruik en de receptie van de Griekse filosoof Aristoteles in de middeleeuwen door Alcuin, Photius en al-Kindi, dus Aristoteles Latinus, Graecus en Arabicus. Fantastisch geschreven en heel helder, hoewel het geen makkelijk onderwerp is. De auteur wendt zich bewust tot een breed publiek en argumenteert overtuigend. Wat betreft thematiek is het op en top Zenobiesk, mooi op snijvlak oudheid/middeleeuwen en west/oost (Aken, Byzantium en Bagdad). Hermans stelt vermeende oost-westverschillen ter discussie en laat juist gedeelde cultuur zien. Het is een mooi voorbeeld van mogelijke circulatie zonder grenzen van een antieke tekst of variant daarvan in oost en west.

Eveneens wetenschappelijk van aard maar bedoeld voor een groot publiek is een opstel van Michèle **Meijer, Parallellen tussen de Ilias en het Gilgames-epos, 2018.** Het is de tekst van een EOL-lezing over haar promotieonderzoek naar een vergelijking tussen de Ilias en het Gilgames-epos. Het stuk is helder geschreven en bevat een mooie boodschap aan het eind. Het thema is relevant en Zenobiesk. Dat is Michèle, lid van het Zenobiabestuur, wel toevertrouwd.

Tenslotte is er op wetenschappelijk gebied de inzending van een tekst van de vorige prijswinnaar, Miguel John **Versluys, De kracht en onmacht van het verbonden zijn. Objecten, globalisering en het ontstaan van de Romeinse wereld, 2017.** De brochure bevat zijn inaugurale rede als hoogleraar Klassieke Archeologie in Leiden. Zoals ander werk van hem is het een intellectuele tour door de antieke wereld, inclusief oosten en Noord-Afrika. Toegankelijk, zoals een oratie hoort te zijn, origineel, rijk, theoretisch sterk en aantrekkelijk. Zenobiesk, zij het met nadruk op Romeinse rijk.

Een ander genre, de moderne blog, kwam bij ons op tafel in de vorm van Heidi **Dorudi's Iran ligt niet in het Midden-Oosten, 2017.** Het korte essay bevat een hartstochtelijk pleidooi voor het slechten van grenzen en woordgebruik 'oost', 'west' en 'Midden-Oosten'. Het is vlot, persoonlijk en mooi geschreven en essayistisch. Het wetenschappelijke aspect is door de gekozen vorm wat minder present. Daarom is het stuk meer een reflectie dan dat het een oplossing biedt over 'wat/hoe dan wel?'

Nog een ander genre is dat van de recensie, en wel een uitvoerige vergelijking van twee boeken over Klein-Azië door Jacqueline **Klooster, De beschaving is een grof schandaal, 2016.** Enerzijds gaat het over een boek van Christian Marek over de geschiedenis van het antieke Klein-Azië. Tegenover dit 'straight' werk staat het pamflet van Abdullah Öcalan over dezelfde thematiek, geschreven in de gevangenis. Klooster plaats de academicus tegenover de activist. Haar stuk is origineel, creatief, boeiend, gedurfd, genuanceerd, relevant, goed geschreven, erudiet en toch toegankelijk, modern en klassiek, respectvol, zonder vooroordelen te uiten of moraliserend te zijn. De auteur toont de waarde van een niet-wetenschappelijke, ideologische publicatie als die van Öcalan aan: door het werk serieus te nemen laat zij zien dat we wel degelijk iets van Öcalan kunnen leren. De lezer wordt geprikkeld en enthousiast gemaakt om beide boeken te gaan lezen. Ook is het stuk Zenobiesk – Klein-Azië als plek van uitwisseling en ontmoeting – en geschikt voor een breed publiek.

Conclusie

De balans die we kunnen opmaken uit deze stukken is dat – om maar met Zenobia zelf te beginnen – een Zenobieske benadering van oost-west nog steeds zinvol is, ja oproept tot prikkelende stellingnames. Essayistisch zijn vooral Boter/Flinterman, Flinterman, Dorudi en Klooster. De voorkeur van de jury gaat naar deze stukken uit, omdat zij meer dan de andere de lezer vragen om met de auteur in discussie te gaan. Van deze stukken hebben we na een lang

debat de eerstgenoemde Boter en Flinterman en Flinterman laten afvallen, omdat hun stukken uiteindelijk toch een al gelopen race lijken te willen beïnvloeden. Dorudi is geëngageerd maar weinig uitgewerkt en door de sterk persoonlijke kleuring misschien wat al te specifiek gericht op een parti pris. Om de boven genoemde redenen – kwaliteit, respect, uitdaging en scherp denken – is dan ook gekozen voor de beredeneerde recensie van Jacqueline Klooster. De jury is verheugd haar de prijs te mogen overhandigen. Omdat zij zelf niet aanwezig is, reiken we de prijs uit aan een redacteur van *De Nederlandse boekengids*, waarin het stuk is verschenen, Christiaan Roodenburg.

Bijlage: Lijst van Nominaties

Al-Jallad, *New Epigraphica from Jordan II: three Safaitic-Greek Partial Bilingual Inscriptions*, 2016.

Boter & Flinterman, *Waarom Wij Studenten Niet Vertellen dat de Griekse Cultuur uit 'Zwart Afrika' Komt*, 2016.

Dirven, *A New Interpretation of the Mounted Hunters in the Mithraeum of Dura-Europos*, 2016.

Dorudi, *Iran Ligt niet in 'het Midden-Oosten'! Over de Macht van Namen en Woorden*, 2017.

Flinterman, *Gestolen Erfenis (I: Diefstal in Alexandrië, II: Tempelroof in Rakote)*, 2017.

Hekster, *Religion and Tradition in the Roman Empire: Faces of Power and Anchoring Change*, 2017.

Hermans, *Van Aken tot Bagdad. De Vroegmiddeleeuwse Verspreiding van Aristoteles' Organon in het Latijn, Grieks en Arabisch*, 2018.

Klooster, *De Beschaving is een Grof Schandaal*, 2016.

Meijer, *Parallellen tussen de Ilias en het Gilgames-epos. Methodologische Benaderingen en Relevantie*, 2018.

Peled, *Cultural Transformations. The Case of Gala*, 2017.

Strootman, *Imperial Persianism - Seleukids, Arsakids and Frataraka*, 2017.

Versluys, *De Kracht en Onmacht van Verbonden Zijn. Objecten, Globalisering en het Ontstaan van de Romeinse Wereld*, 2017.